

Vánoce v havířských koloniích

Památkář Miloslav Rucki: „Dárky dostávaly hlavně děti, a to jablíčka, hrušky, sušené ovoce, oříšky. Praktické dárky, nejčastěji oblečení, se dávaly v hornických rodinách až od počátku 20. let minulého století.“

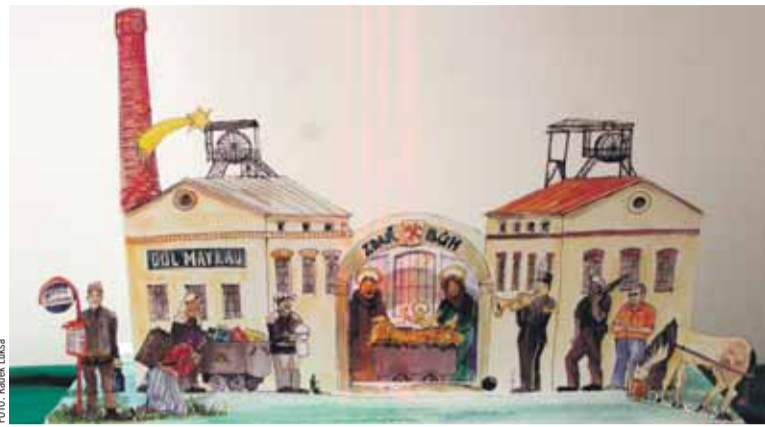

FOTO: Beatek Lukša

Ke svátkům v regionu patří i hornický betlém.

OSTRAVA – Vánoční obyčej v havířských rodinách v 19. a počátcích 20. století odpovídaly nejčastěji regionálnímu rázu a křesťanské tradici. Rybu přitom mívali v hornických koloniích na stolech až od první republiky, jak zjistil Miloslav Rucki z Územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Ostravě.

„Před Vánoce se kdysi konaly zabijačky. U horníků na svátek svaté Barbory považované za patronku jejich stavu. A to i tehdy, když byl oficiálně slaven jako havířský patron sv. Prokop,“ uvedl památkář. Svátkům také předcházely, což se zachovalo dodnes, jarmarky. „Ve čtvrtek před Štědrým dnem se konal Pěčkový jarmark. Takový menší, na kterém byly vánoční ozdoby a potřeby. Ve stáncích nazývaných regionálně budy se prodávaly kromě oděvu a krajek sušené hrušky, neboli pěčky. Odtud také vznikl název jarmark,“ pokračoval Rucki. Jarmarečníci nabízeli i oplatky, perní-

ky, marcipán (za 5 až 6 krejcarů) a med nabírali kupujícím z dřevěných beček do hrníčků.

„Nejvíce tradic se zachovávalo právě navlečné církevní svátky, tedy Velikonoce a Vánoce. Na Štědrý den, slavovaný v úzkém rodinném kruhu, to byl především přísný půst držený od rána. V domě panovala sváteční nálada, nesnídalo se ani neobědvalo a čekalo se na večeri,“ popisoval památkář s tím, že velcí hladovci museli vzít zavděk rybou s chlebem nebo bramborami na loupáčku. „Kořalka není mastná, proto se může pít v postu. Tak to zdůvodňovali hospodáři, kteří s přáním zdraví a štěstí během dne nalávali takzvanou štedrovku či štedroka,“ upřesnil Rucki.

Cukroví se peklo předem, vánočka musela být čerstvá. „V mnoha hornických rodinách se také zachovala tradice sedmera jídel ke štedrovečerní tabuli. Jinde se dbalo na to, aby byly na stole

pokrmu ze všech plodin, které se doma urodily. A česnek a cibule na stole měly chránit zdraví rodiny po celý další rok,“ poznamenal památkář.

Před štedrovečerní večeri se rozdávaly kousky vánočních oplatků s přáním stálého zdraví a pěkných svátků. Pak se nalávala polévka – hrachová, hříbová s halečkami nebo fazolová

se sušeným ovocem. Jako další chod býval gryzek (krupicová kaše z lepší pšeničné mouky) sypaný skořicovým cukrem či strouhaným perníkem. Pak zeli s omaštěnými bramborami, fazole s kyškou nebo mašlonkou (podmáslím), povidlová omáčka, kompot z pečků či jiného sušeného ovoce. „Kapr běžný nebyl. Tyto ryby totiž nepocházely z místních zdrojů a byly drahé. Začaly se objevovat později,“ upozornil Rucki s tím, že jiné druhy ryb se podávaly v rosolu. Vánoční tabule v hornických koloniích obsahovaly vánočku s mlékem, štrůdl s jablky, čaj s rumem, ovoce, černou kávu, voda s pečků se skořicí a citronem. „Po večeri se stůl nemusel uklízet. Zbytky jídla dostal dobytek, někde je sypali na zahradu pro zajištění úrody v příštím roce,“ líčil památkář.

I v hornických koloniích, jak Rucki poznamenal, se choďovalo na koledu „Koledníci mívali turoně – napodobeninu kozlí hlavy s rohy a pohyblivou spodní čelistí, na kterou za pomocí špagátu klapali,“ doplnil.

Sv. Barbora, patronka horníků

Legenda o světcích praví, že pocházela z rodiny pohanského kupce Dioskurose z Nikomédie (dnešní Turecko), jenž byl nepřítelem křesťanstva. Když zjistil, že jeho dcera přestoupila ke křesťanské víře, chtěl ji uzavřít do věže. Barboru ochránila země (podle jiného zdroje skála), která se před ní otevřela, a poskytla jí azyl – proto je mimo jiné patronkou horníků. Její otec ji přesto dostihl, nechal mučit a vlastní rukou jí usekl hlavu. „Ačkoliv svatá Barbora žila velmi dávno, a to, co o ní víme, jsou legendy, popisující různými způsoby její mučednickou smrt, zůstává pro všechny generace příkladem neohrožené víry a statečnosti při obraně ideálu mravní čistoty a panenství. Jsem rád, že Barbora a mnozí další, dá se říci populární, světci jsou trvalým majákem naděje a příkladem, který zůstává aktuální v každé době. Zvlášť dnes, kdy se oslavuje kult těla a pohrdá střídmostí a zdrženlivostí,“ prohlásil Marcel Puvák, farář v hornické obci Doubrava.

FOTO: Adam Janáček

Nové pietní místo vzniklo za vydatné podpory Nadace OKD.

Zvonice jako památka obětím důlních neštěstí

DOUBRAVA – Jak naložit se zvonem, pro který nebylo ve věži kostela sv. Hedviky v hornické obci využití? Jelikož latinský nápis na zvonu odlitém ve Vídni roku 1895, říká v překladu doslova: „Mrtvé oplakávám, živé svolávám“, vznikla myšlenka postavit v centru obce na prostranství u kostela dřevěnou zvonici, do níž by se tento zvon umístil.

„A jsem moc rád, že se to s finanční pomocí Nadace OKD, obce Doubrava a několika sponzorů právě na tomto náměstí, které prošlo v posledních letech rekonstrukcí, podařilo,“ svěřil se duchovní správce doubravské farnosti, farář Marcel Puvák. Vzniklo tak pietní místo, připomínající všechny oběti důlních neštěstí.

Zvonici pak u příležitosti svátku patronky horníků požehnal v pátek 2. prosince Mons. František Václav Lobkowicz, biskup ostravsko-opavský, který následně v místním kostele odsloužil mši ke cti sv. Barbory. Nemohli chybět ani krojovaní horníci či starosta Doubravy Pavel Krsek. Zbrusu nová zvonice tak trvale zatraktivnila samotné centrum obce s dlouholetou hornickou tradicí i za podpory dodavatelských firem POL-ALPEX, s.r.o. a THK-ČEHPOL, s.r.o. aja

V Karviné už dvanácté BarboRadování

KARVINÁ – Obecní dům Družba přivítal v neděli 4. prosince už potřetí všechny děti, maminky a přátele Spolku svatá Barbora, který finančně podporuje hornické sirotky, na tradičním zakončení dalšího roku. Mezi hosty nechyběl mj. generální ředitel OKD Dale Ekmark, či ředitelka Nadace OKD Karolína Preisingerová.

Oproti zvyklostem z let minulých tentokrát Spolek svatá Barbora nepřebíral žádné finanční dary. Ale atributy jako dobrá nálada a dětský smích nevymizely. „Víme, v jak složité situaci se společnost OKD nachází. Výpadek každoročně vybraných peněz z šachťáků je zásadní, ale už nějaký ten rok s tím počítáme. Každopádně jsme moc vděční Nadaci OKD, která je našim největším dárcem a letos nám přispěla částkou půl milionu korun. Vážíme si ale všech drobných

FOTO: Adam Janáček

BarboRadování proběhlo už potřetí v karvinském Obecním domě Družba.

právníků bez výjimky,“ podotkla předsedkyně Spolku svatá Barbora Monika Němcová a zmínila, že od začátku prosince jsou na recepcích jednotlivých lokalit všech tří důlních závodů nainstalovány kasičky, do kterých je možné přispívat.

Letos měly děti z Barborky (aktuálně jich je 60) pouze dvě akce – tradiční oslavu Dne dětí v Liščí mlýně a pak právě BarboRadování. To se neslo opět v zábavném duchu, tentokrát však pro ty úplně nejmenší děti – nechybělo oblíbené malování na obličej, Klauní z Balónkova a na závěr přišel Mikuláš s drobným dárkem pro každé dítě. Tak zase za rok, nejspíš 3. prosince, nashledanou a na viděnou na stejném místě!

aja

PŘEJEME
KRÁSNÉ VÁNOCE
A HODNĚ
HORNICKÉHO
ŠTĚSTÍ
V ROCE 2017

PF 2017

U Cementárny 1303/16, 703 00 Ostrava - Vítkovice
tel.: 595 782 251, fax: 596 633 923, e-mail: koexpro@koexpro.cz, www.koexpro.cz

Děkujeme Vám za Vaši dosavadní přízeň a zároveň
Vám přejeme krásné vánoční svátky plné pohody
strávené s Vašimi nejbližšími

Do nového roku 2017 Vám přejeme mnoho zdraví,
štěstí a spoustu radostných okamžiků

Ferrit